

TAKTIČKO-TEHNIČKE NOVINE

106

Taktička atomska bomba

Prema pisanju strane štampe, vršene su probe sa malom atomskom bombom kod Las Vegasa u pustinji Nevada (SAD). Prva bomba ove vrste eksplodirala je 22, druga 28 i treća 30 oktobra 1951 godine. Jedan od posmatrača kaže da je dejstvo male — »džepne bombe« bilo tako silno da bi moglo uništiti celu jednu diviziju. Prečnik usijane kugle za vreme eksplozije iznosio je čitavu milju (1.609 m).

Proba je imala za cilj, između ostalog, da se ispita efikasnost male atomske bombe i u dejstvu na živa bića. Prema objavljenim podacima, eksplozija je stvorila brešu od 1.500—2.000 m po frontu, a isto toliko i po dubini. Na ovoj površini, kaže se, nije ostalo apsolutno nikakvo živo biće. Ustranu od »apsolutne« breše, gubici brzo opadaju tako da se dalji efekat eksplozije upoređuje sa porušenim rovovima posle dugih artiljerijskih priprema u Prvom svetskom ratu kada se mislilo da je sve uništeno. Međutim, čim je pešadija polazila da zauzme artiljerijom »osvojeno« zemljište, nailazila je na mnogobrojne preživjele mitraljeze i mitraljesce koji su je zaustavljali svojom jakom zaprečnom vatrom. Pa ipak, smatra se da jedna taktička atomska bomba, bačena iz aviona na frontu postiže momentano efekat koji je ravan dejstvu desetina baterija uz utrošak mnogobrojnih tona municije.

Opiti kod Las Vegasa pokazali su i to da ubrzo posle eksplozije trupe mogu bez opasnosti preći preko prostorije bombardovane taktičkom atomskom bombom. Ovo se potvrdilo nastupanjem 11 američke vazdušno-desantne divizije preko bombardovane prostorije koje je izvedeno bez ikakvih smetnji i time je dokazano da je ranije preuveličavano radioaktivno dejstvo atomske bombe. Ovde treba dodati i to da i najmanje ispresecano zemljište znatno umanjuje dejstvo atomske bombe. Detaljniji podaci o rezultatima opita drže se u tajnosti. Međutim, sva mišljenja, objavljena u stranim listovima, svode se na dokazivanje da je taktička atomska bomba potpuno upotrebljiva na bojištu. Ona je mala, laka za rukovanje, može se bacati iz ma kojeg aviona za razliku od prvih modela sa Hirošime, Bikinija ili Enivetoka, koji predstavljaju strategisko oružje prvoklasnog značaja za dejstvo na najvažnije objekte duboke pozadine. Front je, međutim, u taktičkoj atomskoj bombi dobio izvanredno novo oružje.

(»The Cristian Science Monitor«, Boston, 3. 10. 1951, i »Match«, 17. 11. 1951, Pariz).

Otvaranje Ratne škole država članica Severnoatlantskog pakta u Parizu

U novembru mesecu 1951 godine otvoren je tečaj Ratne škole u Parizu za države članice Severnoatlantskog pakta. Svečanosti otvaranja prisustvovao je i general Ajzenhauer. Prvi tečaj traje šest meseci, a pohađaće ga određeni oficiri i druga civilna lica iz zemalja članica Severnoatlantskog pakta. Na prvi tečaj primjeno je 50 oficira čina potpukovničkog i viših, kao i izvestan broj diplomatskih činovnika. Za komandanta škole određen je, za ovu godinu, francuski admiral Zorž Lemonije.

(»The New York Times«, 18. 11. 1951)

PA top 120 mm u Armiji SAD

Uparedo sa razvojem avijacije čine se stalni napori i na polju PA artiljerije. Zadaci PAA postaju sve teži i složeniji. Njihovo izvršenje zahteva razne kalibre, jer je potrebno dejstvovati na svim visinama na kojima praktično lete savremeni avioni, a usto još i na ciljeve na zemlji i moru.

PA top 120 mm predstavlja najveći kalibar do koga se dosada išlo u Armiji SAD. Vertikalni domet oruđa iznosi 17.510, a horizontalni 24.837 m. Oruđe je teško na maršu 31 t, a vuče se traktorom. Njegova brzina kretanja po dobrom putu je 25 km, a van puteva oko 6 km na čas. Posluga oruđa brcji 13 ljudi, a za postavljanje oruđa za dejstvo potrebno je 25 minuta. Težina zrna iznosi 22 kg, a brzina gađanja 10—15 metaka na minut što se za ovaj kalibar smatra zadovoljavajućim. S obzirom na stepen usavršenosti optičkih sprava, baterija ovih topova može efikasno da gađa i na avione na 12.000 m visine.

Najveća mana ovog topa je u tome što je preterano težak. Zato je on namenjen za stalne PAO velikih objekata.

(«**Antiaircraft Journal**», septembar—oktobar, 1950, SAD)

Tenk M-46 u Koreji

Američki tenk M-46 »general Paton« pokazuje se izvanredno u Koreji. Prema izveštajima sa bojišta, jedan neprijateljski tenk T-34 pogođen je i zapaljen sa daljine od 600 koraka, a drugi je izbačen iz stroja sa 800 koraka.

Jednom prilikom tenkovi »Paton« stigli su u blizini Tedžana posle vožnje od 110 milja (177 km), odmah stupili u borbu i izbacili iz stroja neutvrđeni broj tenkova, pt topova i mitraljeskih gnezda. U ovoj akciji jedan tenk »Paton« bio je pogođen 16 puta protivtenkovskim granatama kalibra 45, 47 i 85 mm, ali je bio van borbe samo toliko koliko mu je trebalo da zameni točkove za puteve i još neke delove sa gusenica.

(«**Army Navy Air Force**», 25 novembar 1950)

Ispitivanje novog padobrana u SAD

Padobrancima 11 američke vazdušnodesantne divizije ispitivali su novu vrstu padobrana. Prema dobijenim rezultatima, novi »T-10« padobran u mnogome se razlikuje od »T-7« padobrana koji je sada u upotrebi. On je u prečniku 32 stope (9,7 m), dok »T-7« ima 28 stopa (8,5 m); ima porub širok oko 1 stope (0,304 m) koji se produžava preko ivice padobrana.

Najvažnija razlika između starog padobrana »T-7« i novog je u tome što se novi padobran može da spakuje u džak sa konopcima složenim na vrhu padobrana, čime se omogućava padobrancu dalji pad od aviona i u mnogome umanjuje udar pri otvaranju. Porub na ivici namenjen je za sprečavanje oscilacije, a veliki balon obezbeđuje laganije i udobnije spuštanje na zemlju.

(«**Army Navy Air Force**», 21. 7. 1951)

Probe bombardovanja sa velikih visina

Bombe od 12.000 funti (oko 5.500 kg) bacane su sa visine od 13.000 m iz teških bombardera »B-36«. To je najveća visina sa koje su ikada bačene bombe ove veličine.

Kada avion stigne iznad prostora za bombardovanje i otpusti egzercirnu bombu, električni impuls sa aviona automatski pokreće bateriju fotokamera koje se nalaze oko cilja. Ove kamere snimaju bombu sve dok ona ne udari u zemlju. Sa dobivenih snimaka stručnjaci proučavaju putanju bombe i njenu rotaciju za sve vreme pada.

Pored toga, vrši se i merenje koliko je bomba probila u zemlju posle pada sa ove visine. Na ovaj se način utvrđuje efekat dejstva stvarne bombe.

(«**Military Review**», mart, 1951)

Aeroplani od magnezijuma

Aeroplan od magnezijuma je najnovije tehničko ostvarenje. Postignuti rezultat pri ispitivanju u vazduhoplovnim laboratorijumima SAD sa modelima krila i drugih delova novog lovca na reaktivni pogon »F-80« bili su zadovoljavajući. Krila novog lovca konstruisana su u celosti od legure magnezijuma, a obložena debelim materijalom koji zamenjuje laku oblogu dosadašnjih modela. Nova krila bila su podvrgnuta letu od 120 časova i nisu pokazala nikakve nedostatke.

Nova obloga je preko sedam puta jača od ranije, a unutrašnji delovi konstrukcije su poboljšani, te se otklanja opasnost lomljenja i pri najvećim opterećenjima.

(»Rivista Militare«, januar, 1951)

Nova meta za PA gađanja aviona

109

Stara »rukav-meta« koja je služila za gađanje protivavionske artiljerije, zamenjena je novom metom koja može da se vuče brzinom od 450 km. Ova nova meta, koju su Amerikanci uveli u naoružanje, liči na avion, metalne je konstrukcije i ima raspon krila oko 8 m.

Metalna konstrukcija, pored velike brzine, omogućava meti da odbija talase radara, pa prema tome, i vežbe u radu radara.

U repu aviona-mete smešten je jedan padobran koji se otvara pri spuštanju i olakšava ateriranje.

(»Military Review«, oktobar, 1951)

Merenje atomskog zračenja

Ministarstvo odbrane SAD saopštilo je podatke o novom aparatu za merenje atomskog zračenja. Aparat je prost i jeftin, a moguća je njegova masovna proizvodnja. Aparat je mali, lak fotografski dozoskop u kome se film sam razvija. Aparat može da se nosi oko vrata, a merenja su mu vrlo precizna, počevši od neznatne doze zračenja pa do one opasne po život. Za merenje je potreban svega jedan minut vremena.

Dozoskop se sastoji od male metalne kutije, u kojoj se nalazi paketić glatke hartije. Paketić sadrži fotografski osetljiv film i rastvor za razvijanje filma. Izlaganjem dozoskopa gama zračenju, centralni deo trake postaje beo. Ukoliko je veće izlaganje, utoliko je i traka belja. Upoređenjem centralnog dela trake sa numerisanom ivicom filma dobija se jačina zračenja. Dozoskop se upotrebljava za merenje samo gama zračenja.

Kada čovek počne da sumnja da je izložen zračenju, jednostavno povlači vrpca iz kutije dozoskopa. Vrpca je u vezi sa filmskom trakom koja se uvlači u uski prerez u kutiji. Time se otvara paketić sa fotografskim rastvorom, koji se rasipa preko trake i skale na filmskoj traci. Sada je potrebno sačekati jedan minut pa ispitati traku i njenu skalu koje će pokazati jačinu zračenja. Aparat staje manje od jednog dolara. Filmska traka staje svega 5 centi. Posle iskorišćenja jedne trake, stavlja se druga.

(»Army Navy Air Force«, 2. 12. 1951)

Ispitivanje vojnih vozila

Na opitnom poligonu Armije SAD dobivena je džinovska mašina »Dynamonster« od 60 tona koja služi za najpreciznija ispitivanja svih mogućih vrsta vozila, počev od džipa pa do najtežih tenkova. »Dynamonster« određuje, između ostalog, vučnu snagu i brzinu vozila, utrošak goriva, ubrzanje, manevarske sposobnosti, itd.

Stručnjaci kažu da će ovaj način ispitivanja vozila spasiti mnogobrojne živote i uštedeti milione dolara, jer će se na ispitivanju morati da otkriju i najsitniji fabrički nedostaci pre nego što se vozilo počne upotrebljavati.

(Iz »Armed Forces« prema »Military Review«, novembar, 1951)

Teret od 9½ tona spušten padobranom

U vazduhoplovstvu SAD uspelo je spuštanje dosada najvećeg tereta pomoću padobrana. Buldožer »Chuted« koji ima 9½ tone spušten je padobranom iz transportnog aviona i posle 5 minuta bio je spreman za rad. Ranije su ovako veliki tereti spuštani samo po delovima koji su često bivali toliko oštećeni da su postajali neupotrebljivi. Međutim, usavršavanjem tehnike spuštanja tereta pomoću padobrana sada je moguće da se i ovako veliki tereti spuštaju bez ikakvog oštećenja.

(»Military Review«, oktobar 1951)

Najbrži avion na svetu »D-558-2 Skyrocket« (Nebeska raketa)

Vazduhoplovstvo mornarice SAD vrši ispitivanja novog nadzvučnog aviona »D-558-2 Skyrocket« koji je postigao veću brzinu i visinu od svih dosada postojećih aviona na svetu. Prema najnovijim podacima aparat je postigao brzinu preko 1.000 milja (1.609 km) na čas, a visinu 12 milja (19.308 m). Dosadašnji rekord u visini bio je 11,25 milja (18.101 m) koji je bio postigao engleski lovac »Vampire«.

(»Military Review«, oktobar, 1951)

Helikopter »SIKORSKY, H-18«

U armiji SAD vrše se probe sa najnovijim tipom helikoptera »H-18« koji je naročito pogodan za službu osmatranja iz vazduha, kao i za transport. Helikopter nosi, pored pilota, još tri putnika ili ranjenika sa bolesničkim ležajima.

Maksimalna brzina helikoptera iznosi 112 milja (182 km) na čas a domet 340 milja (547 km).

(»Military Review«, oktobar, 1951)

Novi američki kamion od 5 tona

Kod firme »General Motors Corporation« počela je masovna proizvodnja novog vojnog kamiona koji može da nosi 5 tona i razvija brzinu do 58 milja (93 km) na čas. Ovaj novi model kamiona upoređen sa istim tipom iz prošlog rata, ima sledeće prednosti: veću nosivost, veću brzinu, nižu karoseriju, lakši je za upravljanje; ima osam brzina za kretanje napred i dve za kretanje nazad; savlađuje vodene prepreke.

(»Military Review«, novembar, 1951)

Novi čistači mina

U mornarici SAD uvedeni su čistači mina koji se nose na brodu dok se ne dođe do minskih polja, a tada se puštaju u akciju da bi pročistili prolaz. Novi čistači mina omogućavaju pomorskim snagama da uspešno operišu i u neprijateljskim vodama, što u Drugom svetskom ratu nije bio slučaj, jer su čistači mina zbog male brzine bili nesposobni da prate brodove.

(Iz »Ordnance« prema »Military Review«, novembar, 1951)

Naoružanje Francuske

Francuska armija naručila je kod svoje vojne industrije: 45.000 raketnih bacača, 120 haubica 105 mm, 100 haubica 155 mm, 100 minobacača, 100 oklopnih automobila (70—100 km/č, akcioni radijus 700 km, top 75 mm početne brzine 625 m/s), oko 800 lovaca tenkova od 13 tona (70 km/č, top 75 mm početne brzine 1.000 m/s). Za transport naručeno je 700 guseničara od jedne tone i 900 kamiona.

Sve narudžbine biće izvršene u toku 1952 godine.

Interesantno je napomenuti da se sa PA materijalom čeka iako postoji više završenih prototipova. Brza reaktivna avijacija zahteva da se PAA opremi radarima, koji se, zasad, proizvode u nedovoljnom broju.

(«La Vie Française», 1 novembra 1951, Pariz)

Nova poljska radiotelefonska stanica za vezu 113

Američka armija uvodi u svoje naoružanje novu poljsku stanicu za vezu kojom se zamenjuje stara. Stanica je teška oko 10 kg, tj. dvaput lakša i za jednu trećinu manja od stare stanice. Stanica radi na žičnoj mreži i radiomreži. Stanica se čuva i nosi u svojoj kutiji kao pišača mašina. Ima 10 brojeva i tri table od po 12 brojeva čijim se postavljanjem kapacitet stanice može povećati do 46 brojeva.

(«Military Review», januar, 1951)

Podizanje fabrika za masovnu proizvodnju dirigovanih zrna

U Kaliforniji (SAD) podižu se postrojenja za masovnu proizvodnju dirigovanih zrna. U ovom cilju odobreni su krediti u iznosu od 40,000.000 dolara.

(«Military Review», januar, 1951)

Snabdevanje lovaca SAD na mlazni pogon u letu 113

Najnoviji američki lovci na mlazni pogon »Republic F-84 G THUNDERJET« opremljeni su priborom, koji im omogućava snabdevanje benzinom u letu. U ovu svrhu upotrebljavaju se transportni avioni »Boeing C-97 STRATO-FREIGHTER«. Preuzimanje pogonskog materijala vrši se pomoću teleskopske cevi koju nosi sa sobom avion za snabdevanje (tankovanje) pod visokim pritiskom. Popuna gorivom traje svega 2½ minuta.

(Für Europäische Sicherheit«, za april, 1951)

Nova elektronska nišanska sprava na lovačkim avionima SAD 114

Američki lovci na mlazni pogon tipa »Republic F-84E — THUNDERJET«, koji se uvode kao lovački bombarderi, imaju novu elektronsku nišansku spravu, koja služi kako za dejstvo ugrađenih oruđa, tako i za gađanje raketama i bacanje bombi. Sprava izračunava automatski sve potrebne elemente za gađanje odnosno bombardovanje. Sprava je izgrađena kod firme »Sperry Gyroscope Company« i u Koreji se pokazala odlično.

(Für Europäische Sicherheit«, za april, 1951)

Proizvodnja tenkova u SAD 115

Ako bi Sjedinjene Države stupile u rat velikih razmera, zemlja bi bila podeljena na 5 »ekonomija« za proizvodnju tenkova koje će biti osposobljene za što samostalniji rad.

Tri su osnovna razloga za ovakvu geografsku podelu:

— **vojni**, da se fabrička postrojenja rasporede izvan rejlona podesnih za napad atomskom bombom;

— **ekonomski**, da se rejoni postave prema postojećim fabričkim postrojenjima i ljudskoj radnoj snazi; i

— **socijalni**, da se izbegne premeštanje sposobnih radnika iz jednog u drugi rejon.

Organi vojno-tehničke komande vojske, koji su proučili proizvodne mogućnosti oko 100 fabrika, izabrali su 16 od njih, koje će da proizvode tenkove i vozila tenkovskog tipa.

Svaka od ovih pet »ekonomija« ima najmanje dve fabrike.

(«Military Review», januar, 1951)

Nove akumulatorske baterije za sve temperature

Institut za naučne pronalaskе pri Univerzitetu u Mičigenu (SAD) usavršio je dosadašnje akumulatorske baterije tako da mogu funkcionisati na temperaturama od -36 do $+91^{\circ}$ C. Pored toga, napominje se da će nove baterije biti jače i da se neće trošiti za vreme kad kola ne rade, a biće i znatno lakše, pošto se umesto olova upotrebljava aluminijum i drugi metali.

(Iz »Science News Letter« prema »Military Review«, novembar, 1951)

Džip koji može i da leti

Prema izvršenim probama u Armiji SAD džipovi će uskoro dobiti krila, tako da će biti u stanju da lete kao i avioni, a, po potrebi, i da se kreću po putevima. Za prelaz džipa iz stanja za letenje u stanje za kretanje po suvom, i obratno, potrebno je svega 5—7 minuta.

(Iz »Army Navy Air Force« prema »Military Review«, novembar, 1951)

Manevar »Jupiter« na Rajni

U manevrima od 28—30 septembra 1951, koji su prethodili američkim (3—10 oktobra), učestvovala su dva francuska armiska korpusa pojačana britanskim, belgiskim i holandskim snagama; jedan američki armiski korpus; francuska vazduhoplovna divizija; vazduhoplovni korpus SAD i delovi francuske, britanske i američke flote. Ukupno je učestvovalo 150.000 ljudi, 30.000 vozila, 45 bataljona pešadije, preko 20 oklopnih pukova, 11 vazduhoplovnih eskadri. Manevrima je rukovodio francuski general Gijom.

Cilj manevara bio je da se na zemljištu i pod uslovima najbližim budućem ratu, uvežbaju u zajedničkom radu savezničke suvozemne, pomorske i vazduhoplovne snage. Pored ostalog, trebalo je ispitati: tehniku prelaza reka; PA odbranu: vezu savezničkih jedinica; način vazdušne podrške; funkcionisanje sredstava za vezu itd.

Opšta ideja manevara bila je: posle zastoja na Rajni, gde je došlo do susreta protivnika, »plavi«, pošto su otkrili na južnom sektoru slaba mesta »crvenih«, odlučili su da predu u ofanzivu na tom delu fronta. Prva armija nosila je glavni teret i imala je zadatak: forsirati Rajnu i izbiti istočno od Odenvalda i Špe-sarta; dočepati se komunikacija: Virsburg, Bad-Merganhajm i Hal. Armija »crvenih« dobila je zadatak da zatvori put za Frankfurt, uspori nastupanje neprijatelja između Švarcvalda i Odenvalda i da ga zaustavi na reci Nekru.

Osvajanje mostobrana odvijalo se pod povoljnim uslovima (niski oblaci, veštačka magla), a jednovremeno bio je bačen i jedan bataljon padobranaca. Još prvog dana moglo je na frontu od 100 km preći Rajnu na sedam mesta 120.000 ljudi i 30.000 vozila.

U ovom manevru imalo je posebnu interesantnost uvežbavanje jedinica određenih za sprečavanje rada sabotera. U borbama oko mostova izvanredno su se pokazale specijalno obučene jedinice za rad na vodi (»žabe«).

General Gijom je izjavio na kritici manevara: »Da je Rajnu moguće preći pokazala je istorija. Ona je samo protivtenkovska prepreka. Rat treba voditi dajući neprijatelju udarce, a ne da se vojska zakopava u jednu utvrđenu liniju. Ako se ovo zaboravi, onda je rat izgubljen«.

(»Revue Militaire d'information«, 25 oktobra 1951, Pariz)